

ВНЕСОК Т. ЗІНЬКІВСЬКОГО ТА Д. ДОНЦОВА У ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ

Прагнути до істини, зростати духовно, мати творче мислення і сміливість пошуку нових ідей, бути інтелектуально чесним, уміти використовувати попередній досвід та вислухати і прийняти іншу думку – такі риси потрібно постійно формувати у собі. Провідне місце в цій світоглядній діяльності займає філософія, яка вирішує ряд завдань із якими інші сфери діяльності впоратись не можуть. Основним завданням сьогодення постає вивчення спадщини видатних умів людства, ознайомлення з основами їх філософії, діалектикою і логікою творчого мислення, формування уявлень про етапи розвитку філософської думки, їх соціально-історичний та духовно-релігійний контексти.

Мета наукового дослідження полягає в розкритті філософії української ідеї Трохима Зіньківського та теорії інтегрального націоналізму Дмитра Донцова.

Постаті Трохима Абрамовича Зіньківського та Дмитра Івановича Донцова – найбільш суперечливі та ключові постаті в історії України ХХ століття. Зосередимо увагу на постаті Дмитра Івановича Донцова – видатного ідеолога українського націоналізму, обґрунтуємо його внесок у формування Української державності.

«Інтегральний націоналізм» Д. Донцова не спирався на ретельно обґрунтовану систему ідей. Він скоріше ґрунтувався на ряді ключових понять, основна мета яких полягала не в тлумаченні дійсності, а у спонуканні людини до дії. Донцов стверджував, що нація – це абсолютна цінність, і немає вищої мети, ніж здобуття незалежної держави. Оскільки політика – це по суті дарвіністська боротьба народів за виживання, то конфлікти між ними неминучі. З цього випливало, що мета виправдовує засоби, що сила волі панує над розумом, що краще діяти, ніж споглядати. Для популяризації своїх поглядів інтегральні націоналісти міфологізували українську історію, плекаючи своєрідний культ боротьби, самопожертви та національного героїзму. Ми зустрічаємо в рядках: «За Україну вільну від держави-тирана, вільну від колхозної панщини. За Україну не пацифічну, що ставить мир у рабстві понад усе, лиш за Україну, в якій віджив би давній войовничий дух нації лише за Україну стародавнього князівського Києва. Україну Хмельницького і Мазепи, Полуботка і Шевченка» [2, с. 12]. Расизм складав відносно другорядний компонент цієї ідеології, хоч у писаннях деяких її прибічників можна було відшукати сліди антисемітизму, увага на ньому не загострювалася. Наприклад: «Мусимо нести відважно свою віру, не схиляючи чола ні перед чужими, ні перед

власними «маловірами». Мусимо набрати віри в велику місію своєї ідеї і агресивно ту віруширити. Нація, яка хоче панувати, повинна мати й панську психіку народу-володаря...» [1, с. 91].

Трохим Абрамович Зіньківський та Дмитро Іванович Донцов – видатні українські ідейні постаті періоду другої половини ХХ ст.

Т.Зіньківський-громадянин сформувався раніше, ніж Т.Зіньківський-письменник. Вихований у духовно здоровій родині, у праці, взаємному розумінні й любові, в атмосфері народної поезії й закорінених у менталітет українця традицій, він залишився самим собою в умовах, котрі, за логікою тогочасної дійсності, мали б неодмінно його зламати. Емський указ, придушення українського слова, публічно-офіційний глум над усім українським викликали в Т.Зіньківського внутрішній спротив, що наклало відбиток на його ставлення до царату, окремих російських літераторів і культурних діячів. Т.Зіньківський виробив власний, послідовний і безкомпромісний, підхід до всіх, хто панував над Україною або допомагав її денационалізувати. Він полярно розходився у підходах тих сучасних йому українських інтелігентів, які національну свободу не мислили поза свободою Росії і вірили в російський лібералізм. Трохим Зіньківський бачив страшну загрозу зросійщення, що нависла над Україною, і протестував проти її винуватців, незважаючи на авторитети.

Літературознавча концепція Д.Донцова характеризується як націоналістична або неоромантична. Для радянських пропагандистів Д.Донцов був постійним об'єктом нищівної критики і лайки. Вони не могли йому пробачити українськості, згадували про його російські корені: «Она (сім'я) чтила свои российские корни, в ней никто не говорил по-украински!» [2, с. 21]. Комуністичні ідеологи роблять закид, що він не мав своїх поглядів, а міняв їх у залежності від ситуації. Ми бачимо, що це звинувачення безпідставне, оскільки Д.Донцов був вірним своїм принципам і позиціям до кінця своїх днів. Фігуру Дмитра Донцова сьогодні ніяк не можна «обійти» – кожен патріот, кожен борець за свободу України зобов'язаний пройти через школу його думки, вивчити коло його ідей і пропозицій, відкидаючи наносне і випадкове і приймаючи всі прогресивні його теорії. У цьому запорука всіх майбутніх свобод України, запорука її майбутнього розквіту і зростання її ролі у світі. [2, с. 29].

Внутрішня сила Т. Зіньківського була в неспинному русі. Він крок за кроком торував українські стежки в різноманітних царинах культурного життя – публіцистичній, видавничій, театральній та інших. Чим сильнішим був опір, тим рішучішим ставав його крок. Збереження українства як самостійного неповторного явища в європейському колі народів стало його основною метою.

Д. Донцов вважався одним з найбільших ворогів радянського режиму. Його постать стала однією з найбільш суперечливих і ключових в історії України ХХ ст. Його погляди еволюціонували від соціал-демократії до націоналізму, від атеїзму до ідей воюючої церкви. Особливо він наголошував на духовному відокремленні України від Росії. Своім

головним завданням він вважав виховання «провідної верстви» української нації в дусі активізму, особливі надії покладаючи на молодь. [3, с. 11].

Література

1. Довідник Українська культура в іменах за редакцією проф. О. О. Петутіної с. 152.
2. Українознавчий альбом, відповідальний редактор д-р політ. наук, проф. Микола Обушний с. 65.
3. Зайцев О. Доктрина Дмитра Донцова та її вплив на націоналістичний рух 1920-1940-х років/ Олександр Зайцев // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 24: Український визвольний рух середини ХХ століття в контексті політичних ідей, подій та обставин. – Львів, 2013. – С. 17-35.

Романюк А.В

Студ. гр. БМР-2-20

Науковий керівник канд. філософ. наук, доц. Множинська Р.В.

Київський національний університет технологій та дизайну

ІДЕАЛИ ПРОСВІТНИЦТВА У ТВОРЧОСТІ Ж.-Ж. РУССО

Просвітництво є особливою стадією соціокультурної динаміки, часом переходу від суспільства релігійного традиціоналізму до суспільства із змішаною системою цінностей, серед яких пріоритетне місце посідають раціоналістичне світобачення та вільнодумство.

Мета та ідеали Просвітництва – свобода й щастя людини, мир і віротерпимість, вільнодумство та неприйняття релігійних і політичних догматів – не могли не позначитись на дозвіллі, питання якого дискутувались не лише в аристократичних салонах чи памфлетах, але й вихлюпувались зовні під час дозвіллевих заходів, політизуючи суспільну свідомість і сприяючи зростанню революційних настроїв у суспільстві. Тому погляди просвітителів охоплюють маси людей, хоча про справжнє масове розповсюдження ще не йдеться [3, с. 77].

Водночас, паралельно з поширенням просвітницьких ідей та зміцненням їхніх засад не лише в теорії, але й у реальному житті, зароджується й набуває ваги критика просвітницької ідеології. І хоча вона має утопічний характер, значна частка її пророцтв та застережень справджується у майбутні століття. Одна з перших таких критичних позицій належить французькому просвітителю, філософу, письменнику, педагогу Ж.-Ж. Руссо, у працях якого дозвіллевій проблематиці відведено значиму роль.

Погляди Ж.-Ж. Руссо на завдання та методи виховання впливають на розвиток педагогіки у майбутньому, а його твори привертають увагу Й. Базедова, Ф. Вольтера, Ф. Ніцше, Й. Песталоцці, О. Радіщева,